Հայ—Ազգային Լուրեր

Համոզիչ Տեղ. —Կրկնակ յոբելեանի կարգադիր մասնախումբը երեկ երեկոյ նիստ ըրաւ. Դպրոցական Խորհրդարանը ներկայացուցիչներ ունեցաւ Տր. Թորգոմեան էֆ.-ի։ Քաղաքական ժողովին անդամ Վ. Փափազեան էֆ. պահ մը մասնակցեցաւ խորհրդակցութեան։ Ներկայ գտնուողներուն դիմումներ մեզի քանի մը թղթերէ եկած պատգամաւորութիւններ, որոնց հաղորդուեցաւ թէ մնալու յառաջիկայ ուրբաթ օր պատրաստ պիտի ըլլան զարգացնողները, և այն ամէն առարկաները, որոնք պիտի պակասին, կրթական հիմնական դրամագլուխի կազմութեան համար, և ասոնց քննութիւն ու հանդուցութիւնը պիտի կատարեն մասնախումբին մէկ քանի անդամներ։ Այսօր դիմում պիտի ըլլայ անդամագիր Մ.-ին, ոսոխմնութեան կեդրոնէն հրահանգներ ստանալու համար ամբողջ ոսոխմնական կայմանները, որպէս զի թղթերուն մէջ կատարուելիք հանդէսներուն և նուիրատուութեանց նպատակը բացատրուած ըլլայ։ Բ. Դրան ստեղծումին մասին ալ, բայց ուրիշ դիմում մը ընելու պէտք տեսնուած է ոսոխմնական պաշտօնէութեան ծոց։

Երէկ իրիկուան գումարման մէջ տեղեկացուցին ուզուցաւ ատենապետ էֆ.-էն, Հայ-հոմէկանաց պաշտօնական պատգարքին ծոց կատարուած դիմումի մասին։ Էքթ. Թորգոմեան էֆ. պատասխանեց թէ Մխիթարեանց կողմէ փափաք յայտնուած ըլլալով մասնակցելու այս գրական մեծ յոբելեանին, հարկադրուած էր անձնապէս դիմում մը ընել Թէրզեանին, որովհետև արգիլքը անկէ կուգար։ Թէրզեան կարգ մը խօսքերէ յետոյ աւելացուցեր է թէ հարկադրուած է իր մեծաւորէն հրաման սպասել և երկար գործողութեան կ'կրօսի այս։ Էքթ. Թորգոմեան մեզեր է՝ պատասխանելով որ ելէնք գիտեր թէ դուռ մեծաւորուն Նիքը։ Կարգադիր մասնախումբը Էքթ. Թորգոմեան էֆ.-ի առաջ տեղեկութեանց վրայ, նկատեց որ այս դիմումին եղած է անձնապէս ու միմիայն Մխիթարեան կղզիին մասնակցութիւնն ապահովելու նպատակաւ, ոչ թէ Թէրզեանի պաշտօնական հանդէսաբեր ճանչնալով։ բայց Մխիթարեանց կողմէ հանդէսին մասնակցելու մասին փափաք յայտնուած ըլլալը տարօրինակ կ'ներ մեզի, որովհետև, ինչպէս երէկ գրեցինք, Մեսրովբեան ըսեր է ծանոթ Հայ գրագէտի մը թէ իրենք չեն պրնար Հայ Սկեդեցի ոտք կոխել, մանաւանդ երբ Պատարագ կայ։ Հետեւաբար, կ'պարզեր թէ Տէր-Թորգոմեան էֆ. զոհ եղած է Մէնէվիշեանի կողմէ տարբաստ խաղի մը։ Այս պատճառաւ է նաև որ Դ. Ասկեան էֆ. հրատարած է վերջին պատուն խօսքէն և երէկ երեկոյեան գումարման Հայ-հոմէկանաց կողմէ օ և է ներկայացուցիչ չկար։ անմիջապէս պաշտօնական նամակ մը ղրկուեցաւ Հայ-հոմէկանաց Վարչական խորհրդոյ ատենապետ Գարաբեան էֆ.-ի, խնդրելով որ թէ պատմեն բանախօս մը նշանակեն չարթի օրուան հանդէսին համար։ Այս նամակը ղրկուեցաւ երէկ երեկոյ։ Յայտագիրը պատրաստուած ըլլալով, երբ Հայ-հոմէկանաններն ալ իրենց բանախօսն ոչ ըսեն, պիտի աւելցուի յայտագրին մէջ։ Այս առիթով լուսեցաւ նաև որ Գասպարիի մեծարոյ փափաք յայտնած է տեղւոյն մէջ կատարուելիք հանդէսներուն մասնակցելու, բայց Թէրզեան պատասխան է անմիջապէս կախնայել զինքը տեսնել ցոյց տալ այդպիսի յանդգնութիւն մը։ Կարգադիր մասնախումբը երէկ իրարանցն խորհրդակցութեան մէջ հանդէսին բարեկարգութեան մասին կարգադրութիւններ ըրաւ և որոշեց առաջիկայ Մայր Դիւանին, որ փոխանակ չարթի ուրբաթ իրիկուն գումարուի Աղգ. ժողովոյ, մէնչ կ'մասնուէր չարաթի օրը գումարել, որովհետև երեսփոխանաց կազմէ դիմում եղած և ըսուած էր որ թէ՝ ուրբաթ և թէ՝ չարաթ երեսփոխանաց հաւաքարար գալն անկարելի է։

Առանապետ Տէր. Թորգոմեան էֆ. կարդաց մէկ քանի նամակներ, մէկը Պոլսոյ Հայ գրականաւորներն, որ կեդրոնական յանձնախումբին կ'յայտնէին թէ 5,000 օրինակ տպագրելով հանդէսներուն մէջ խօսուած հառերը, պիտի դնեն յանձնախումբին տրամադրութեան տակ, որդիները յատկացուելու համար կրթական հիմնական դրամագլուխին։ Ուրիշ գիր մը Պոլսոյ եկէ՝ էր, որ կ'յայտնէր թէ Ս. Սանկի և Մեսրոպի մեծարդիր պատկերները պիտի տպագրէ 3,000 օրինակի չափ, յանձնախումբին միջոցով ծախուելու և արիւնքը նոյն նպատակին յատկացուելու համար։ Բերայի ծանօթ կառապան նիշը էֆ. Բիշեգի նամակով մը նոյնպէս կառ կ'դնէր նոյն օրը կարգադրիչ մասնախումբին տրամադրութեան տակ։

Այդ հարցանապետ մը, օտար հիւրերու համար առանց փոխարինութեան պիտի մը պատրաստելու. փափաք յայտնած էր։ Վերջին պահուն դեսպանները հրաւիրելու գրագիրը մէկ կողմ դրուած ըլլալով, միայն դրամիրներ են նախապարերն և պիտիպան բարձրաստիճան պաշտօնէութիւնը, և օտար զրաւան անձներ, որոց ընդունելութիւնը պիտի կատարուի։ Եթէ ասոնք կ'դնէր նոյն օրը կարգադրիչ մասնախումբին տրամադրութեան տակ։

Յայտնի է՝ որ Ազգային Սահմանադրութեան մասին՝ Ազգ. ժողովոյ մէնչ կ'մասնուէր չարաթի օրը գումարել, որովհետև երեսփոխանաց կազմէ դիմում եղած և ըսուած էր որ թէ՝ ուրբաթ և թէ՝ չարաթ երեսփոխանաց հաւաքարար գալն անկարելի է։

Առանապետ Տէր. Թորգոմեան էֆ. կարդաց մէկ քանի նամակներ, մէկը Պոլսոյ Հայ գրականաւորներն, որ կեդրոնական յանձնախումբին կ'յայտնէին թէ 5,000 օրինակ տպագրելով հանդէսներուն մէջ խօսուած հառերը, պիտի դնեն յանձնախումբին տրամադրութեան տակ, արդիւնքը յատկացուելու համար կրթական հիմնական դրամագլուխին։ Ուրիշ գիր մը Պոլսոյեն էֆ.-էն, որ կ'յայտնէր թէ Ս. Սանկի և Մեսրոպի մեծարդիր պատկերները պիտի տպագրէ 3,000 օրինակի չափ, յանձնախումբին միջոցով ծախուելու և արիւնքը նոյն նպատակին յատկացուելու համար։ Բերայի ծանօթ կառապան նիշը էֆ. Բիշեգի նամակով մը նոյնպէս կառ կ'դնէր նոյն օրը կարգադրիչ մասնախումբին տրամադրութեան տակ։

Այս հարցանապետ մը, օտար հիւրերու համար առանց փոխարինութեան պիտի մը պատրաստելու. փափաք յայտնած էր։ Վերջին պահուն դեսպանները հրաւիրելու գրագիրը մէկ կողմ դրուած ըլլալով, միայն դրամիրներ են նախապարերն և պիտիպան բարձրաստիճան պաշտօնէութիւնը, և օտար զրաւան անձներ, որոց ընդունելութիւնը պիտի կատարուի։ Եթէ ասոնք կ'դնէր նոյն օրը կարգադրիչ մասնախումբին տրամադրութեան տակ։

Ամենայն Տէր. Թորգոմեան էֆ. կարդաց մէկ քանի նամակներ, մէկը Պոլսոյ Հայ գրականաւորներն, որ կեդրոնական յանձնախումբին կ'յայտնէին թէ 5,000 օրինակ տպագրելով հանդէսներուն մէջ խօսուած հառերը, պիտի դնեն յանձնախումբին տրամադրութեան տակ, արդիւնքը յատկացուելու համար կրթական հիմնական դրամագլուխին։ Ուրիշ գիր մը Պոլսոյեն էֆ.-էն, որ կ'յայտնէր թէ Ս. Սանկի և Մեսրոպի մեծարդիր պատկերները պիտի տպագրէ 3,000 օրինակի չափ, յանձնախումբին միջոցով ծախուելու և արիւնքը նոյն նպատակին յատկացուելու համար։ Բերայի ծանօթ կառապան նիշը էֆ. Բիշեգի նամակով մը նոյնպէս կառ կ'դնէր նոյն օրը կարգադրիչ մասնախումբին տրամադրութեան տակ։

Կարգադրիչ Մասնախումբը պիտի գումարուի նաև վաղն իրիկուն, ելեալ համար կատարուած տարեսկզբեանց վերջնական արդիւնքը։

Օրհնաբեր Դրոյց գրական և կրթական շարժման այդ երեքին որոնումն մէջ Հայ և Հայ-հոմէկական ազգային ոյժերն բաղդացած Կարգադիր մասնախումբ մը Թադ. Խորհուրդին հետ կ'սկսի գործել, հանդիսին յաջողութեան համար։

Շաբաթ գիշեր եկեղեցին, վարժարանը և Բարեգործաց Միութիւնը պիտի լուսաւորուին։ Ամէն Թաղերու մէջ տեղի պիտի ունենայ հանդէս երկեայն և եռաձայն երգեցողութիւններով, մենախօսութիւններով, պրասուսներով ու բանախօսութիւններով։ Բովանդակ էֆ. Եսայեանի և Բրօֆ. Ս. Ալպոյեանի կողմէ։ Հանդէսին բացման խօսքը պիտի արտասանէ Տոքտ. Թէրզեան էֆ.։ Տիկին Ս. Պոյաճեան և Գ. Ա. Պոյաճեան յօժարած են դասակալ և յիսնական իրենց մասնակցութիւնը բերելու այս ազգային տօնին։ Պատշաճ անակնկալներ պիտի ուսուցնեն հանդէսին փայլը։

Միւսարի մէջ բոլոր Թաղ. Խորհուրդներու, միութիւններու և վարժարաններուն կողմէ մէկ հանդէս միայն տեղի պիտի ունենայ։ Կիրակի առաւ. Պատարագ և հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ, յետոյ Թափորով պիտի այցելեն Թաղին գերեզմանատունը, այցելուներ համար Հայ գրագէտներու։ Հոն պիտի բանախօսեն Մարմանդ էֆ. և Դանիէլ Վարուժան։ Նոյն գիշերը Ս. Սարգ եկեղեցիին մէջ գրական և գեղարուեստական երեկոյթ մը տեղի պիտի տեսնուի, ուր պիտի խօսին Տեարք Զարգեան և Տ. Ալեքսիբեան, ու պիտի երգէ Օր. Պէրբէրեան։ Տեղի պիտի ունենան խմբերգ ու արտասանութիւններ։

Պալատի մէջ ալ կարգադիր մասնախումբը եռանդով կ'զբաղի հանդէսին համար, որ տեղի պիտի ունենայ տեղւոյն Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյն մէջ կէս օրէն յետոյ ժամը 11½։ Դպրոցական ուսանողներ պիտի երգեն ու ատենախօսութիւններ պիտի կատարուին։

Խասգիւղի մէջ ալ արժանաւոր կերպով պիտի կատարուի այս հանդէսը, մասնակցութեամբ Գալիսեանց որբանոցին սանուհիներուն։ Եկեղեցիին մէջ պիտի կատարուի հանդէսը ու պիտի ըլլան բանախօսութիւններ Գասիրի էֆ. Մակոնեան, Պատ. Գասրսանեան և այլն։ Ինչպէս կ'տեսնուի, Հայ բարգաւակաց ազգասիրն ալ ընդունած է մասնակցութեան համար իրեն եղած հրաւէրը։ Գալիսեան որբանոցին մէջ շաբաթ գիշեր ալ հանդէս մը տեղի պիտի ունենայ։

Նոյնպէս Պարտէզ.—Ազգերէն Գալիս գաղուած Ասորիներու ուղղուած նամակներ կ'հաղորդեն թէ Տ. Զաւէն Պարարքին քաղաք այնուհետեւ չատ լաւ ապաստարան առաջ բերած է տեղւոյն քրիստոնեայ ժողովրդեան վրայ։ Բոլոր հոգեւոր պեսերը ընդ առաջ գացեր են Ն. Սրբազնութեան և տեղւոյն կառավարիչը պեսակիսի բոլոր պաշտօնէութեամբ շատ յարգալից ընդունելութիւնը մը կատարեր է նորընծայ Պատրարքին, որ ժողովուրդին կարգ մը խնդիրներուն համար դիմումներ և խորհրդակցութիւններ կատարեր է տեղեակ պաշտօնէութեան մասնաւորապէս ասոնց ամենայն ուրախ ալ գոհ մնացեր է Պատրարքին այս այցելութենէն և իր քաջալերիչ խօսքերէն։

Ս. Պատրարքին Կարին հասած ըլլալուն մասին մինչեւ երեկ տակաւին ոչ է լուր ելեր հասած։

Մալաթիոյ հաբեր.—Մալաթիայի բանտարկեալ հայերէն 10 հոգի ալ վերջին անգամ բանտէն արձակուած ըլլալով, այժմ բանտ կ'մնան 2 հոգի, որոնց վրայ ամբաստանութիւններ եղած են իրր թէ գրաւման պատճառ կարգ մը չարիքներ գործեր են թուրքերու հանդէպ։ Տեղւոյն հայ և թուրք ժողովրդական յարաբերութիւնները նեղտեսած կ'մնան։ Հոն Վ. այս նպատակաւ պէտք եղած ջանքերը գործադրած է տեղական պաշտօնէութեան ծոց և յաջողեր է կապել Թադ. Խորհուրդ մը և ազգային կազմակերպութիւն մը յառաջ բերել զրպէզի ժողովուրդը շրջիկներ։ Այս նպատակաւ դիմումներ կատարած է նաև Բոսոսիոյի կառավարիչին ծոց, որ բարեացակամութիւն ցոյց կուտայ ժողովուրդին նկատմամբ։ Տ. Վահան Վ. Գալիս եկած ըլլալով, Վարչութեան կ'ներաքեր որոշել կրկին անգամ իր Բոսոսիոյ վերադարձը, թէև ամէն արիութիւն անհրաժեշտ է գոնէ տեղւոյան մը հանգիստ տեղւոյն համար։

Բանտարկեալներէն Հաճի Բաշիմենեան Բանիկեան, 65 տարեկան ծերունի, բանտին մէջ հիւանդացած տուն կ'ինտրուի ու 2—3 օր յետոյ կ'մեռնի։ Բանտը մնացողներն են Եսկիմիկ Զէյնեան և Թորոս Հաճի Սարգսեան։ Սատանի կամ խանութի Նմանող չէնքերուն թիւը 50ի բարձրացած է, ուր արհեստաւորները կ'նստուին, իսկ ժողովուրդին մնացեալ մասը չատ նեղն է և ձեռն ալ կ'մտանեայ ու ամէն բանէ զրկուած է, օգտութեան պէտք կայ։ Իսկ երկրագործ դասակարգը գրեթէ ցիրուցան է։ Գալիկեաներու տրամադրութիւնն ժամանակ թէպէտ բերքերը լաւ և յուսալից էին, սակայն պուլկարական ձիերու և եղեներու ոտքերուն տակ փճացան ու անեղծուեցան մաս մը կ'մնար քաղաքները, բայց վերջին դէպքերը արիք բլլալով որ ժողովուրդը կ'կարենայ երթալ արտերը, ապրանքներ են քաղաք։ Ցաղրդի բերքն բերուեր են քաղաք։ Ցաղրդի բերքն ալ առաւ կեղած է բայց հիւանդութենէն փճացած է մեծապէս մասամբ։ Ծանաւանդը բարեխնամաբար պետք է հոգատարութիւն տեսնուի ոչ միայն գրագիրներ ի՞նչ գոհացներ ժողովուրդը, հետեւաբար կ'փնտրեն։

Գ. Գ. Գ.